

Vårdhygien Stockholm

Monika Bengtsson

Katja Udell

Vårdhygien Stockholm

Vårdhygien Stockholm är en expertfunktion som arbetar med att förebygga vårdrelaterade infektioner och smittspridning hos patienter och vårdpersonal.

- ▶ Om Vårdhygien Stockholm
- ▶ Vårdhygieniska riktlinjer
- ▶ Kontakta oss

Nationella kunskapsstöd

För vård och omsorg i kommun och region.

- ▶ Nationellt samlade kunskapsstöd
- ▶ Vårdhandboken
- ▶ Svensk förening för vårdhygien

Frågor och svar

Svar på vanligt förekommande frågor om exempelvis vårdhygieniska rutiner.

Ta dig tid till handhygien!

God handhygien är den enskilt viktigaste infektionsförebyggande insatsen och kärnan i det smittförebyggande arbetet.

Nyheter - Vårdhygien

- ▶ Reviderat handlingsprogram för calicivirusinfektion
5 november 2025
- ▶ Ny rekommendation av vårdhygieniska rutiner i mässlingsfall
18 juni 2025

[Fler nyheter ▶](#)

Nyheter

Prenumerera på nyheter
Prenumerera på nyhetsbrev

Webbplatsen

Om Vårdgivarguiden
Tillgänglighetsredogörelse

Kontakt

Kontakta webbredaktionen

Nyheter från Vårdhygien

- Luftvägsinfektioner, pågående - ska publiceras i närtid
- VEK för SÄBO, SFVH - reviderat
- Calicivirusinfektion - reviderat

Calicivirusinfektion

Vinterkräksjuka

Stöd för handläggning av patient

- Handlingsprogram på Vårdgivarguiden.se
- Kontakt med Vårdhygien Stockholm

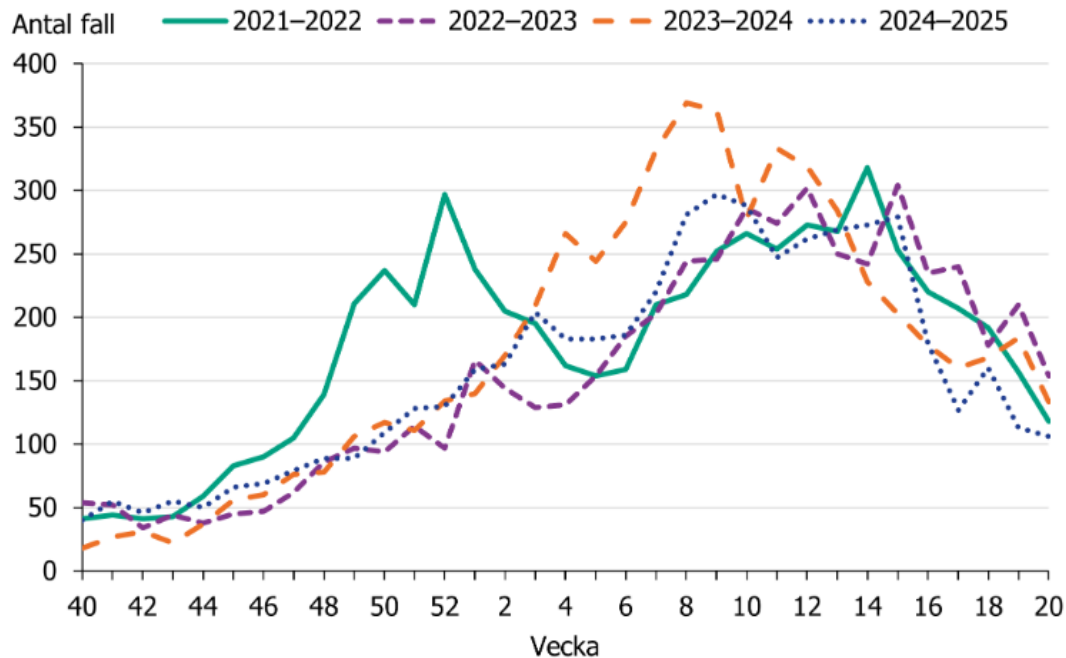
Reviderat – Nyheter i korthet

- Ändrat inkuberad till exponerad
- Checklistan är ifyllbar
- Förtydligande av avslutande av kohort
- Stoppskylt ändrat färg,
bilaga under Hitta på sidan – Informationsmaterial
- Personal som insjuknat kan återgå i tjänst efter 24 timmars
symtomfrihet men ska inte hantera livsmedel tidigare än efter
48 timmars symtomfrihet

Calicivirus

- Finns i hela världen
- Förekommer ofta i utbrott såväl i samhälle som vårdinrättningar
- Ingen riktad behandling finns; endast symtomatisk i form av vätskebehandling
- Inga vaccinationer finns
- Flest fall under vintersäsongen, förekommer dock hela året

Figur 2. Antal rapporterade fall av calicivirus från säsong 2021–2022 till 2024–2025.

Källa: Folkhälsomyndigheten

Epidemiologi

- Säsongen 2024/25 5184 fall (49/100 000 invånare)
 - Minskning jämfört med 2023/24 (54/100 000 invånare)
 - Flest allvarliga fall bland små barn och äldre personer
 - Komplikationer: vätskebalansrubbning, njursvikt och ibland dödfall

Typer av Calicivirus

- De vanligaste är
 - norovirus
 - sapovirus
- Norovirus är allra vanligast och drabbar alla åldrar
- Sapovirus mest barn

Smittvägar

Fekal-oral smitta

- Direkt kontaktsmitta
- Indirekt kontaktsmitta
- Små droppar i luften i samband med kräkningar
- Inkubationstid: 12-48 timmar

Symtom

- Kräkning (ev kaskad, plötslig, explosiv)
- Illamående
- Diarré
- Buksmärtor
- Huvudvärk
- Ont i kroppen
- Feber
- Yrsel
- Symptomduration ca 2 dygn

Varför så stora problem?

- Överlever frysning, värme och lågt pH-värde
- Överlever en längre tid utanför människokroppen
- Smittar mest vid symptom och i mycket låg dos
 - 10-100 partiklar räcker
 - Miljoner viruspartiklar/droppe
 - Vanligt med sekundärfall
- Kortvarig immunitet
- Motståndskraftig mot rengöringsmedel och alkoholbaserade ytdesinfektionsmedel

Vårdhygieniska åtgärder

Grundläggande vårdhygieniska arbetssätt

Detta dokument sammanfattar vad grundläggande vårdhygieniska arbetssätt innebär. Bland kan de grundläggande smittförebyggande arbetsmåten behöva kompletteras med ytterligare smittförebyggande åtgärder. Dokumentet länkar till handlingsprogram, rekommendationer, riktlinjer och beskrivande dokument. En god följsamhet till vårdhygieniska arbetssätt minskar risken för smittspridning och vårdrelaterade infektioner.

I detta dokument används ordet patient för alla individer som vårdas i kommunal, privat och regional regi.

Basala hygienrutiner

Basala hygienrutiner ska tillämpas av all vård- och omsorgspersonal. Detta oberoende av om vård- eller omsorgstagaren bär på en känd smitta eller inte och oavsett vårdform och vårdgivare.

- Basala hygienrutiner regleras enligt Socialstyrelsens författningssamling [SOSFS 2015:10](https://www.sosfs.se/Socialstyrelsen)
- Länk till utförlig beskrivning av [Basala hygienrutiner i vård och omsorg](#) samt [Vårdhygien Stockholms utbildningsgrupp](#) i vårdhygien

Patienten

- Patienten bör få information om och stöd med att tvätta och/eller desinfektera händerna före måltid.
- Uppmana/hjälpa patienten att tvätta och desinfektera händerna efter toalettbesök och efter avskedning av blicker/utrustningar.
- Uppmana/hjälpa patienten att ha rena och torra kläder och täcka sår vid besök i matsal/allrum/träningrum/gemensamhetsrummen.
- Assistera patienter som har svårigheter att sköta sin egen handhygien.
- Informera patienter med luftvägssymtom om host- och nyssbeteend.

Besökare/anhöriga/personliga assistenter

- Informera om handhygien.
- Informera och instruera besökande som deltar i omvårdnadsarbetet om basala hygienrutiner.
- Informera och instruera personliga assistenter, som deltar i omvårdnadsarbetet om basala hygienrutiner.

Basal hygien i vård och omsorg

**En nydesinfekterad hand är
renare än en ren
undersökningshandske**

Basal hygien i vård och omsorg

- Korrekt klädd
 - Kortärmad arbetsdräkt
 - Uppsatt hår/skägg/huvudduk
 - Händer och underarmar fria från smycke, klockor, plåster, nagellack
- Alltid handdesinfektion
- Ibland tvättas händerna med tvål och vatten före handdesinfektion
- Ibland förkläde
- Ibland handskar

Personlig skyddsutrustning

I vissa situationer tillägg av personlig skyddsutrustning
T.ex.

- Vid risk för stänk mot ansikte används stänkskydd, vätskeresistent kirurgiskt munskydd och skyddsglasögon eller heltäckande visir

Arbetsmiljöverket. Risker i arbetsmiljön (AFS 2023:10)

Begränsa och stoppa utbrott

- Tidig identifiering, rapportering av symtom, snabbt insatta åtgärder – för att förhindra eller begränsa ett utbrott
- Bedömning av smittsamhet
 - smittsamma om symtom någon gång de senaste 48h
 - inkuberade om kontakt med calici senaste 2 dygnen

Provtagning

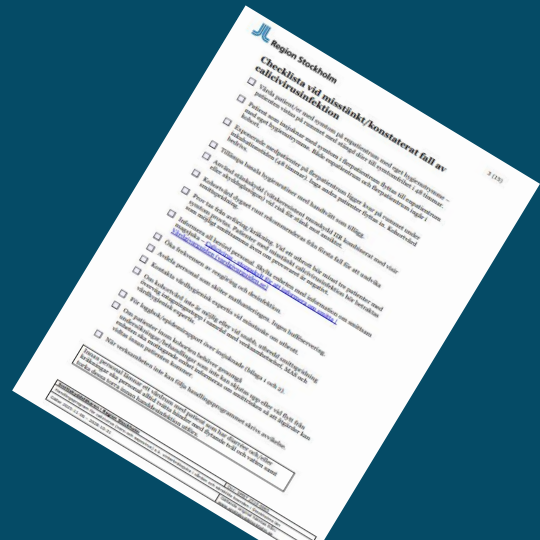
- Provta tre nyinsjuknande personer med symtom
- I första hand från avföring
- Negativt provsvar utesluter inte calicivirusinfektion
- Ytterligare fall diagnostiseras baserat på symtom
- Åtgärder styrs av symtom – inte provsvaret
- Inga kontrollprover behöver tas

Checklista

Punkt 1:

- Vårda patient/er med symtom på enpatientrum med eget hygienutrymme – patienten vistas på rummet med stängd dörr till symtomfrihet i 48 timmar

...samt 14 punkter till

Kohortvård

- Kohortvård sker dygnet runt från första misstänkta fallet
- Sjuka och exponerade vårdas i rum med stängd dörr
- Särskilt avdelad personal
- Vid nya fall utökas kohorten
- Vid kohortvård kan övrig verksamhet bedrivas som vanligt
- Om kohortvård inte kunnat bedrivas skrivs avvikelse

Avsluta kohort

- Samtliga i kohorten ska vara symtomfria i minst 48 timmar
- Insjuknad patient, kan flyttas ut ur kohort vid symtomfrihet i minst 48 timmar
- Exponerad patient, kan flyttas ut ur kohort om inga symtom har utvecklats 48 timmar efter senast exponering
 - a. Duscha patienten och slutstäda vådrummet samt hygienutrymme
 - b. Personal som avslutat kohort, byter arbetskläder. Kan sedan återgå till vanliga arbetsuppgifter

Patienter i kohort

- Vistas ej i allmänna utrymmen
- Information om noggrann handhygien, vb hjälp
- Endast genomgå undersökningar eller behandlingar som inte kan skjutas upp, mottagande enhet informeras

Personal inom kohort

- Arbeta enligt vårdhygieniskt arbetssätt inklusive basala hygienrutiner
- Byta arbetsdräkt inför besök utanför enheten (matsal), innan besök i personalrum
- Ska inte gå in i förråd – läkemedel, textil, MTP m.m.
- Byter om i omklädningsrum
- Kan arbeta utanför kohorten nästa arbetspass

Personal som utvecklar symtom

- Går omedelbart hem från arbetsplatsen
- Personal kan återgå i tjänst efter 24 timmars symtomfrihet men ska inte hantera livsmedel tidigare än efter 48 timmars symtomfrihet

Mathantering

- All hantering av mat ska ske av köksansvarig eller avdelad person som inte samtidigt är i vårdmiljö
- Vid mathantering ska handhygien utföras
- Inga bufféer eller självservering till patienter
- Inga bufféer till personal
- Kohortpersonal serverar alla måltider inom kohorten, och lämnar disk utanför köket
- Personal som är avdelad för mathantering ska inte samla in disk från rum
- Smutsig disk hanteras och diskas som vanligt av köksansvarig

Rengöring och desinfektion

Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel har inte någon bra effekt på calicivirus därav används oxiderande ytdesinfektionsmedel med rengörande effekt – Virkon

- Vårdrummet städas sist och med rumsbunden städutrustning
- Ökad frekvens, viktigt med mekanisk bearbetning
- Punktrengöring och punktdesinfektion
- Daglig rengöring och desinfektion
- Slutstädning

Slutstädning

Vårdrum och hygienutrymme

- Rengör noggrant med rengöringsmedel och vatten
- Desinfektera alla ytor och toaletsits med ytdesinfektionsmedel – Virkon
- Textilier tvättas vid minst 60 om det går
- Kassera och byt engångsmaterial som t ex toalettrulle
- Toalettborsten kasseras

Tvätt och avfall

- Byt rumsbunden tvätt- och sopsäck dagligen eller vid behov
- Förslut säckarna inne på rummet och hantera som vanligt
- Tvätta så snart som möjligt
- Hantera tvätt och avfall som är kraftigt förorenad med kroppsvätskor enligt lokal rutin

Besökare

- Avråds från besök
- Anvisad toalett
- Inte besöka andra
- God handhygien

Här finns smittsam magsjuka!

Kontakta personalen genom att
knacka eller ringa på klockan!